

Raadsbrief

Datum 25 maart 2025

Onderwerp Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025 - 2028
Versienummer 2

Portefeuillehouder Arjan Spaans en Gerdien Rots

Samenvatting

Het uitvoeringsplan *Ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025- 2028* is een vervolg op het programma klimaatadaptatie 2019 -2023. Het uitvoeringsplan zet in op samenhang met andere opgaven zoals beheer, wonen, mobiliteit, energietransitie en economie. De inzet is om sneller nieuwe manieren te vinden om klimaatbestendig te leven, wonen, werken, reizen en produceren, ook met oog op aantrekkelijkheid van Zwolle als vestigingsplaats in de toekomst. Dat is nodig omdat de weersextremen extremer worden met risico's op schade en slachtoffers. Vanuit Water en Bodem en gebiedseigen oplossingen zien we kansen voor Zwolle om samen met inwoners, instellingen en bedrijven nieuwe verdienmodellen en innovaties te ontwikkelen als praktische vertaling van de NOVEX-afspraken de klimaatbestendige groeiregio. Hiermee geven we samen met Rijk en Regio uitvoering aan de Verstedelijkingsstrategie 'Warme Harten in een klimaatadaptieve Delta' inclusief de Regionale Sponstrategie.

Het uitvoeringsplan:

- bevat de activiteiten voor ruimtelijke- en klimaatadaptatie voor de periode 2025 – 2028.
- bevat de borging van ruimtelijke- en klimaatadaptatie in de lijnorganisatie.
- geeft vorm aan het afgesproken scenario in PPN/Begroting 2025 om ruimtelijke- en klimaatadaptatie te continueren.
- wordt jaarlijks geactualiseerd met activiteiten passend bij de beschikbare middelen, zodat ingespeeld kan worden op actuele ontwikkelingen.

Tevens sluiten activiteiten in het uitvoeringsplan aan op de aanbevelingen vanuit het Rekenkameronderzoek "Op weg naar een klimaatbestendig Zwolle". Ook zijn bevindingen uit de "Evaluatie Hoogwater december 2023" opgenomen, zover passend binnen de beschikbare middelen.

Bijlagen

1. Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028 V2025

Openbaarheid

- ☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

- Het uitvoeringsplan *Ruimtelijke- en brede klimaatadaptatie 2025 –2028*, waarin ruimtelijke- en klimaatadaptatie wordt opgepakt vanuit de lijn in samenhang met andere beleidsterreinen.
- Dat Zwolle met het uitvoeringsplan de 1e stappen zet in de uitvoering van de aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek "Van zandzakken naar waterberging" en de bevindingen uit de "Evaluatie Hoogwater december 2023".

Datum

25 maart 2025

Inleiding

Ruimtelijke- en klimaatadaptatie is in 2024 van programmasturing naar lijnorganisatie gegaan. In de begroting 2025 e.v. zijn middelen opgenomen (doel 6.4.4) om ruimtelijke- en klimaatadaptatie te borgen in de lijn. Acties en maatregelen om de ambities en doelen te bereiken zijn samengebracht in het uitvoeringsplan *Ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028*. Tevens is in het uitvoeringsplan opgenomen hoe activiteiten en bestaande middelen bijdragen aan ruimtelijke- en klimaatadaptatie. Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd, om binnen de gestelde kaders op veranderende omstandigheden in te kunnen spelen.

Kader

- Begroting 2025-2028.
- Omgevingsvisie 2021 en bouwsteen aanvulling Omgevingsvisie.
- Landelijk en Regionaal Beleid Deltaprogramma, Water & Bodem (inclusief Position paper van Waterschap Drents Overijsselse Delta) en Maatlat klimaatadaptieve gebouwde omgeving.
- Verstedelijkingsstrategie Regio Zwolle 'Warme Harten in een klimaatadaptieve Delta' (NOVEX) inclusief programma's Stedelijk Zwolle en Regionale Sponstrategie.

Kernboodschap

Met het uitvoeringsplan *Ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028* bouwen we voort op de Zwolse Adaptatie Strategie (inmiddels geïntegreerd in de Omgevingsvisie) en werken we gestaag door aan veiligheid en beperken van risico's door extremer weer (klimaatverandering) voor inwoners en ondernemers van Zwolle en de regio. Met het uitvoeringsplan geven we invulling aan organisatie in de lijn en versterken we onze uitvoeringskracht. Extern schakelen we op verschillende tafels: zowel op Europees, rijks, regionaal, provinciaal en gemeentelijk niveau (buurgemeenten) vanuit samenhang en systeemniveau in het belang van Zwolle en de regio. Daarnaast geeft het uitvoeringsplan invulling aan de samenwerking met inwoners, ondernemers, onderwijs, onderzoek en diverse samenwerkingspartners op het vlak van ruimtelijke en klimaatadaptatie in samenhang met activiteiten vanuit andere beleidsterreinen (zowel sociaal en fysiek).

Toelichting

1A. Met de hoofdlijnen van het uitvoeringsplan 2025-2028 geven we invulling aan activiteiten en uitvoeringskracht voor ruimtelijke- en klimaatadaptatie vanuit doelstelling en urgentie, volgens de afspraken gemaakt bij vaststelling van de begroting 2025-2028.

Het klimaat verandert en de gevolgen daarvan voelen we steeds meer (KNMI 2023). We krijgen steeds vaker te maken met weersextremen, die Zwolle door de ligging in een delta nog meer voelt, o.a. door hoogwater (voorbeeld december 2023). Extremer weer vraagt om het aanpassen van gebouwen en van openbare ruimte zodat bewoners en ondernemers zo min mogelijk risico op schade lopen bij extreem weer. Bijvoorbeeld door vergroening om woningen koeler te houden in combinatie met waterberging om hoosbuien op te vangen. We realiseren ons dat door extreme situaties (bijv. hittegolven, overstromingen) de grenzen van de huidige inrichting en maakbaarheid eindig zijn. Dit vraagt om een andere mindset in alle dingen die we doen. De klimaatopgave integreren we in andere

Datum

25 maart 2025

opgaven. Met het uitvoeringsplan zetten we in op een gezamenlijk leerproces, bewustwording, innovaties en toekomstperspectief. Vanuit de acties in het uitvoeringsplan dragen beheer, wonen, mobiliteit, energietransitie en economie bij aan een klimaatrobuuste omgeving voor bewoners en ondernemers bij hitte, wateroverlast, droogte en beperken van gevolgen overstromingen. Door klimaatverandering te integreren in wat we toch al doen worden stappen gezet voor een toekomstige aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Zowel in de bestaande stad als gebiedsontwikkelingen. Dit sluit aan bij de afspraken met Regio en Rijk over *‘warme harten in een klimaatbestendige delta’*.

De hoofdlijnen in het uitvoeringsplan zijn:

- *Ruimtelijke- en klimaatadaptatie wordt opgepakt vanuit de lijn.* Met de afbouw van het programma Klimaatadaptatie hebben we deze lijn ingezet. Met goede samenwerking tussen de lijnen is meer slag- en uitvoeringskracht inzetbaar.
- *Ruimtelijke- en klimaatadaptatie voeren we uit in samenhang met andere beleidsterreinen.* Deze lijn is al ingezet in het programma Klimaatadaptatie en bouwen we verder uit. In Zwolle integreren we extremer weer in HOE we beheer uitvoeren in de bestaande stad en HOE we woningen bouwen, (kwetsbare) infrastructuur aanleggen en bedrijventerreinen ontwikkelen.
- *We versterken de coördinatie en organisatie, zowel intern als met externe partijen.* Vanuit de afspraken in de begroting 2025 stellen we een coördinator aan voor ruimtelijke- en klimaatadaptatie voor het samenspel met beheer, veiligheid, bewustwording en projecten/gebiedsontwikkelingen. Deze coördinator stuurt op het realiseren van de ambities en doelstellingen binnen de opgave en op samenhang met andere opgaven zoals groen of gebiedsontwikkelingen. Aanvullend versterken we de advieskracht ter ondersteuning van dit samenspel en de uitvoering van de opgave.

Met het uitvoeringsplan zetten we in op buiten sneller meters maken (uitvoeringskracht) en kansen te benutten. Bijvoorbeeld:

- We gebruiken logische momenten om de stad klimaatbestendig te maken. Bijvoorbeeld als we iets nieuws bouwen (ontwerpend onderzoek), iets onderhouden of opknappen of als we een gebied anders inrichten. Dit betreft zowel initiatieven vanuit beheer, uitwerking van gebieds-, project- of locatieontwikkeling of uitwerking van beleid.
- We spelen in op eisen en nieuwe wet- en regelgeving van Rijk en regionale overheidspartners vanuit de gedachte water&bodem sturend. Door het Zwolse water&bodem verhaal op orde te hebben versterken we onze uitvoeringskracht, maken logische keuzen en voorkomen we discussie – en mogelijk vertraging – van bijvoorbeeld woningbouwplannen.
- We stimuleren innovaties en initiatieven van inwoners, instellingen en bedrijven en dagen onszelf uit deze in onze stad de ruimte te geven en te experimenteren. Hiervoor haken we o.a. aan bij de prestatieafspraken met woningcorporaties, mede vanuit gezonde leefomstandigheden. We werken samen met onderwijs en kennisinstellingen, passend bij het vraagstuk.
- We stellen een hitteplan op en voeren dit uit om Zwolle voor te bereiden - en omstandigheden verbeteren voor kwetsbare bewoners - op hittegolven.
- Om door te pakken in wijken en buurten bouwen we voort op het netwerk van Climate Campus en ontwikkelen én verbreden het netwerk naar de opgaven en in de wijk.

Datum 25 maart 2025

1B. De 5 inhoudelijke lijnen (begroting 2025-2028) geven richting aan activiteiten die bijdragen aan bewustwording en een toekomstig Zwolle, waarin het op lange termijn binnen een veranderend klimaat prettig wonen en ondernemen blijft, zonder grotere veiligheids- en gezondheidsrisico's.

In het uitvoeringsplan zijn de 5 inhoudelijke lijnen (begroting 2025-2028):

1. Weersextremen.

In beheer van bestaande stad en in gebiedsontwikkelingen spelen we in op weersextremen. Zowel op het gebied van hitte als natte en droge perioden. Met Team klimaatactief stimuleren we (nieuwe) initiatieven van inwoners en ondernemers en dragen bij aan bewustzijn. Samen met Onderwijs, Onderzoek, Ondernemers en Overheidspartners werken we regionaal samen aan de wijk van morgen. Om hier structurele stappen in te kunnen zetten zal voor aanvullende middelen zal een regiodealvoorstel worden gedaan, waarin verbinding wordt gemaakt met het netwerk van SMART Zwolle Alliantie. Als dit regiodealvoorstel niet wordt gehonoreerd, dan zal een afweging plaats vinden hoe verder te gaan.

2. Meerlaagsveiligheid/calamiteiten.

Er wordt geïnvesteerd in meerlaagsveiligheid, zowel beleidsmatig (aanvulling Omgevingsvisie) als in gebiedsontwikkelingen en regionale Sponsstrategie (NOVEX). We zetten daarbij volop in op meekoppelkansen met inrichting in combinatie met beperken risico's van extreem natte perioden en overstromingen. Vanuit de evaluaties hoogwater (december 2023 en de oefening in november 2024) zetten we stappen rondom het versterken van de beheerorganisatie en het coördinerend vermogen om snel passende maatregelen te kunnen nemen in de beheersbare fase. Daarnaast is het opstellen van een draaiboek voor hoogwater en het maken van een inventarisatie van de kwetsbare objecten die buitendijks liggen onderdeel van het uitvoeringsplan. Ook de bewustwording richting inwoners en bedrijven is hierbij een aandachtspunt.

3. Beleid & uitvoering op orde: water&bodem borgen en klimaatvisie/inspiratieboek.

We werken water&bodem uit voor Zwolle. Borgen dit beleidsmatig en integreren dit in beheer en gebiedsontwikkelingen (uitvoeringskracht). Samen met het beleidsveld Ondergrond verkennen we de opgaven voor 'zoetwaterbeschikbaarheid' en drinkwater. We werken aan een inspiratieboek waarin we goede voorbeelden verzamelen en delen. Met het hitteplan (2025) bereiden we Zwolle en kwetsbare bewoners beter voor op hittegolven.

4. Klimaatadaptieve en waterrobuust Zwolle en gebiedsontwikkelingen.

Vanuit het uitvoeringsplan organiseren we capaciteit, kennis en ontwerpend onderzoek over kansen en dilemma's. Zodat investeringskracht vanuit projecten en beheer no-regret bij kan dragen aan lange termijn klimaatbestendigheid voor Zwolle en inwoners.

5. Samenwerking met ondernemers, overheden, onderwijs en inwoners.

Met netwerkpartners werken we aan bewustwording en handelingsperspectief voor inwoners en ondernemers. Hogere overheden (Rijk en provincie) nemen meer regie op de verdeling van ruimte in Nederland en ook omgeving Zwolle. Dit gaat ook over (toekomstig) meer ruimte voor water. Voor Zwolle gaan we uit van meervoudig ruimtegebruik, innovatie en waterveiligheid in samenspel met inrichting. We richten onze focus op waar we invloed hebben en de belangen van (regio) Zwolle, bijvoorbeeld bij een herijking van een Deltabeslissing over het IJsselmeerpeil.

Datum 25 maart 2025

2A. Met het uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028 zetten we stappen op basis van de lessen uit de evaluaties hoogwater (december 2023 en de oefening in november 2024).

Het water in de stadsgracht, de weteringen en de Vecht stond december 2023 hoog. Er was sprake van veel en langdurige neerslag, een harde westenwind en hoge afvoeren in de Weteringen en Vecht. Hierdoor was er (water)overlast en enige spanning tot hoe hoog het water zou stijgen. Uiteindelijk paste de hoeveelheid water in het watersysteem en was er geen gevaar vanuit waterveiligheid. De verwachting is dat dergelijke situaties door klimaatverandering in de toekomst vaker gaan voorkomen en extremer worden. Om te leren van de situatie en de rol van de gemeente is er een evaluatie uitgevoerd. Ook hebben er Q4-2024 twee oefeningen plaatsgevonden, in samenwerking met diverse partners. De evaluatie richtte zich op het functioneren in de crisissituatie.

De evaluatie geeft een aantal bevindingen, conclusies en aanbevelingen. De aanbevelingen richten zich op:

- Formaliseren van samenwerking, zowel intern als extern.
- Verbeteren van de gemeentelijk interne beheer- en crisisorganisatie.
- Investeren in relationele netwerken, zowel voor crisissituaties als beperken van risico's door bijv. meerlaagsveiligheid (denk aan vlucht c.q. hogere routes).
- De ontwikkeling van een stappenplan en draaiboek voor hoogwater.
- Het leren van crisissituaties door bijvoorbeeld te blijven oefenen.
- Het informeren van inwoners en bedrijven en het betrekken van bewoners van o.a. buitendijkse gebieden zoals de binnenstad.

Een aantal bevindingen uit de evaluatie krijgen hun uitwerking in samenspel met activiteiten uit het uitvoeringsplan *Ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028*. Denk bijvoorbeeld aan meerlaagsveiligheid en communicatie over bewustwording bewoners en ondernemers. Een actie (november 2024) die al is opgepakt is het oefenen in samenspel met Rova en Defensie om noodwaterkeringen te leggen in de binnenstad om te voorkomen dat bij hoogwater delen van de binnenstad onder water kunnen lopen.

Over de uitwerking van de aanbevelingen uit de evaluaties en mogelijk benodigde middelen zal een separaat voorstel worden gemaakt in verbinding met de najaarsrapportage of begroting 2026.

2B. Met het uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028 worden de 1^e stappen gezet om invulling te geven aan de aanbevelingen vanuit het Rekenkameronderzoek "Op weg naar een klimaatbestendig Zwolle, van zandzakken naar waterberging".

In 2024 is een rekenkameronderzoek uitgevoerd naar de resultaten en effectiviteit van het programma klimaatadaptatie 2019- 2023. Het beleid op het gebied van klimaatadaptatie in de periode 2019-2023 bestond uit de Zwolse adaptatiestrategie en een uitvoeringsagenda. Het onderzoeksrapport van de Rekenkamer stelt vast dat het beleid op het gebied van klimaatadaptatie doeltreffend en doelmatig was in de periode 2019-2023 en benoemt sterke punten en aandachtspunten. Het rekenkameronderzoek is 27 januari besproken in de gemeenteraad en 10 februari 2025 heeft de gemeenteraad besloten om

Datum 25 maart 2025

kennis te nemen van het rapport, de aanbevelingen over te nemen en het College van Burgemeester en Wethouders opdracht te geven om uitvoering te geven aan de aanbevelingen.

De aandachtspunten (in het Rekenkameronderzoek vertaalt naar aanbevelingen) zijn voor een deel al meegenomen bij het opstellen van het uitvoeringsplan en geborgd in de aanvraag begroting 2025-2028. Met het uitvoeringsplan 2025-2028 geven we invulling aan:

- Structurele capaciteit en inzet. Er komt o.a. een coördinerende/ regisserende rol binnen de eigen organisatie om de uitvoeringskracht te versterken en aan te sluiten bij de lange termijn ambities.
- Met extra adviescapaciteit en afstemming/coördinatie in de lijn over activiteiten koppelen we mee met wat toch al gingen doen vanuit beheer, ontwikkeling en bewustwording en benutten we kansen om klimaatadaptatie effectiever mee te nemen.
- Het borgen van de principes van water&bodem in samenhang met de verstedelijkingsstrategie (NOVEX) in de aanvulling Omgevingsvisie inclusief doorwerking naar gebiedsontwikkelingen.
- Het opstellen van een hitte- en koelteplan voor Zwolle met aandacht voor kwetsbare bewoners.
- Ruimtelijke- en klimaatadaptatie is een van de opgaven binnen de stedelijke ontwikkeling. De opgave maakt integraal onderdeel uit van de governance rondom Stedelijke Regie. Door aan te sluiten in de monitoring vanuit de Omgevingsvisie en aanpassing doelenboom (P&C-cyclus) willen we komen tot monitoring van meetbare operationele doelstellingen. We kiezen bewust voor deze samenhang vanwege het slim koppelen van doelen, acties en beschikbaar budget, alsook organisatorische verwevenheid van ruimtelijke en klimaatadaptatie met de diverse ruimtelijke én sociale opgaven, inclusief beheer. Een aparte monitoringsysteem zou “silo” werking in de hand werken, terwijl we juist toe willen naar meer samenhang.
- Doorontwikkeling van samenwerking met bewoners en samenwerkingspartners

Maatschappelijk draagvlak & participatie

Het uitvoeringsplan *Ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028* is een overkoepelend plan wat leidt tot activiteiten, die samen bijdragen aan het grotere geheel. Indien relevant vindt er voor een activiteit participatie plaats.

Communicatie

De noodzaak/ behoefte aan communicatie wordt per (geclusterde) activiteit bekeken c.q. aangesloten bij lopende communicatie.

Financiën

Het uitvoeringsplan is een uitwerking van de afspraken uit de begroting 2025-2028. De activiteiten zijn gedekt via de begroting 2025-2028.

Risico's

Nieuwe wet- en regelgeving kan aanpassing van het uitvoeringsplan vragen om te kunnen blijven voldoen aan wettelijke taken. Het uitvoeringsplan wordt daarom jaarlijks binnen de gestelde kaders geactualiseerd en vastgesteld door het college om in te kunnen spelen op veranderende wet- en

Datum 25 maart 2025

regelgeving of andere factoren. Als dit afwijking van kaders vergt, wordt dit ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Het draagvlak voor maatregelen kan maatschappelijk afnemen i.v.m. andere maatschappelijke prioriteiten.

Vervolg

De activiteiten zijn opgenomen in een dynamisch en niet uitputtend overzicht (bestand). Deze lijst zal steeds worden bijgewerkt al naar gelang actuele ontwikkelingen en prioriteiten vanuit de organisatie. Wijzigingen binnen de hoofdlijnen van het uitvoeringsplan worden afgestemd met de wethouders Spaans en Rots, inclusief algemene voortgang. Bij nieuwe inzichten ten opzichte van de hoofdlijnen vindt afstemming/besluitvorming met het college plaats.

Openbaarheid

Deze beslisnota en alle bijlagen zijn openbaar.

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer